

Podsumowania tekstów

Spór o charakter chińskiej gospodarki w kontekście ochrony polskiego rynku

Łukasz Sarek

W czerwcu br. panel WTO powołany do rozstrzygnięcia chińskiego wniosku przeciw Unii Europejskiej o zaprzestanie stosowania wobec produktów importowanych z Chin specjalnego reżimu prawnego wydał komunikat o zawieszeniu toczącego postępowania. Decyzja panelu wydana na chiński wniosek jest sukcesem UE w toczonym od ponad dwóch lat sporze. W grudniu 2016 r. upłynął piętnastoletni okres przejściowy, po upływie którego zdaniem Pekinu Bruksela powinna uznać status Chin jako gospodarki rynkowej i zaprzestać stosowania szczególnych i niekorzystnych dla chińskich eksporterów instrumentów ochrony rynku europejskiego. Reakcja władz unijnych na chińskie oczekiwania była negatywna, w związku z czym strona chińska wszczęła formalne postępowanie. Pomimo tego Unia Europejska w grudniu 2017 r. wprowadziła w życie nowe zasady ochrony unijnego rynku. Są one kontynuacją dotychczasowych rozwiązań i wprowadzają udogodnienia dla europejskich podmiotów wnioskujących o ochronę przed nieuczciwą chińską konkurencją.

Według doniesień medialnych przyczyną zawieszenia przez Pekin sporu było oczekiwanie, że decyzja panelu będzie niekorzystna. Wnioski i wstępne orzeczenie ekspertów WTO miały odrzucać w zdecydowanej większości chińską argumentację, w związku z czym władze w Pekinie wolały złożyć wniosek o zawieszenie postępowania, żeby uniknąć upublicznienia dowodów strony przeciwnej i oceny zasadności ich wniosku. Pekin doskonale zdaje sobie sprawę, że nie jest w stanie wykazać, iż w chińskiej gospodarce dominują prawa rynkowe i jej działania jest zgodne z duchem reguł obowiązujących w WTO. Jeśli postępowanie przed panelem WTO pozostanie zawieszony, a następnie umorzony, władze unijne będą mogły nadal stosować korzystne dla europejskich producentów rozwiązania jako zgodne z zasadami WTO.

Władze unijne prowadzą obecnie szereg postępowań wobec produktów importowanych z Chin. Znaczna ich część jest prowadzonych na wniosek lub w interesie polskich

sprzymierzonych sił, które są obecne w Syrii. W dłuższym terminie kontynuacja pośredniego i bezpośredniego zaangażowania militarnego w tym państwie może być nieproduktywna, co oznacza, że Iran będzie szukał okazji do zawarcia pozornego konsensusu (czy zawieszenia broni). Celem tego działania będzie stabilizacja sytuacji w Syrii i przejście do powolnego i skrytego, acz systematycznego budowania w tym kraju lokalnych struktur pro-irańskich. Z kolei podczas spotkania w Manamie Jared Kushner (doradca ds. umów handlowych i Bliskiego Wschodu w gabinecie Donalda Trumpa) zaproponował stworzenie m.in. funduszu (50 mld dolarów) dla Palestyńczyków na inwestycje i rozwój gospodarczy. Ideę tę nazywa się w mediach powszechnie „Umową Stulecia (ang. Deal of the Century). Iran jest stroną, która najwięcej traci na każdym rozwiązaniu, które mogłoby prowadzić do de facto ugody izraelsko-palestyńskiej. Teheran od czasów rewolucji w 1979 r. bezwzględnie popierał stronę palestyńską, odrzucając przy tym rację istnienia Izraela. Spotkanie w Wiedniu również okazało się dla Iranu niekorzystne, ale nie katastrofalne. Mimo wszystko udało się utrzymać samo uruchomienie INSTEX-u, choć z wykluczeniem węglowodorów. W związku z tym władze w Teheranie zmuszone są szukać pomocy u pozostałych członków porozumienia: Rosji oraz Chin.

Teheran najpewniej ożywi swój program nuklearny na tyle, aby wciąż pozostawał on teoretycznie i formalnie programem cywilnym, tj. do wzbogacania uranu do poziomu 20 proc. Zarazem utrzymywanie obowiązującego choćby na papierze porozumienia (JCPoA) jest działaniem obliczonym na niepewność europejskich sygnatariuszy oraz zwłokę Stanów Zjednoczonych, które w ostatnich miesiącach zwiększają swoje zaangażowanie militarne w regionie. W ten sposób władze w Teheranie uzyskują czynnik odstraszący w postaci możliwości uruchomienia nuklearnego programu wojskowego. Dzięki temu obecny rząd w Teheranie może dotrzeć do momentu wygaśnięcia w dniu 18 października 2020 r. embarga ONZ na eksport niektórych kategorii broni z i do Iranu. Gdyby konflikt militarny między USA a Iranem wydawał się bliski, Rosja i/lub Chiny mogłyby jeszcze jednak zdecydować się mimo embarga ONZ na dostarczenie Iranowi niektórych strategicznych systemów uzbrojenia (S-300 lub S-400, pociski przeciwokrętowe, samoloty).

podczas szczytowej fali demonstracji na ulicach miasta pojawiło się nawet ponad 20% mieszkańców. Ich iskrą zapalną była próba wprowadzenia przez lokalne władze nowej ustawy o ekstradycji, której zapisy pozwalałyby na wydalanie do Chin kontynentalnych wszelkich oskarżonych o popełnienie przestępstw ujętych w chińskiej legislacji. Wielu mieszkańców Hongkongu postrzega projekt ustawy jako narzędzie, które umożliwiłoby rządowi w Pekinie uciszanie swoich przeciwników politycznych, w tym aktywistów prodemokratycznych z Hongkongu. W momencie pisania tego tekstu pomimo zawieszenia prac nad samą ustawą protesty nadal trwają.

Najnowsza fala demonstracji ma bezpośredni związek z szerszymi zmianami społeczno-politycznymi, które zachodzą w Hongkongu od 1997 r., kiedy region ten został zwrócony ChRL przez rząd brytyjski. Obecne wydarzenia są niejako kontynuacją wcześniejszych protestów (m.in. tych znanych pod nazwą ruchu parasolek z 2014 r.). Lokalne ruchy obywatelskie domagają się spełnienia przez rządzących konstytucyjnych obietnic wprowadzenia w Hongkongu wyborów powszechnych. Szef rządu SRA wybierany jest przez komitet wyborczy składający się z reprezentantów różnych środowisk biznesowych i politycznych. Organ ten jest oskarżany o wspieranie interesów rządu w Pekinie i blokowanie procesu demokratyzacji dzięki nadreprezentacji przedstawicieli środowisk propekińskich w jego strukturach. Postulat demokratyzacji systemu wyborczego Hongkongu jest jednym z motywów przewodnich zarówno najnowszej fali protestów, jak i tych poprzednich. Reformy tego rodzaju nie leżą jednak w interesie rządu w Pekinie, który po przejęciu byłej kolonii ustanowił zasadę „jedno państwo, dwa systemy”. Miała ona polegać na przynależności terytorialnej SAR do ChRL przy jednoczesnym zagwarantowaniu jego autonomii politycznej, wolności słowa i swobód obywatelskich. W praktyce chiński rząd stara się jednak stopniowo ograniczać te prawa oraz odwleka demokratyzację hongkońskiego procesu wyborczego zagwarantowaną w Ustawie Zasadniczej w bliżej nieokreślonej przyszłości.

Problem przeciwstawnych wizji Pekinu i hongkońskich ruchów obywatelskich co do przyszłości ustroju politycznego byłej kolonii będzie coraz istotniejszy nie tylko z perspektywy stabilności wewnętrznej regionu, ale również z punktu widzenia relacji Pekin-

Spór o charakter chińskiej gospodarki w kontekście ochrony polskiego rynku

Spór o status chińskiej gospodarki i zmiany w unijnych przepisach

W grudniu 2016 r. wygaśł określony w protokole o przystąpieniu Chin do WTO piętnastoletni okres przejściowy, podczas którego władze UE mogły przy wydawaniu decyzji o nałożeniu ceł antydumpingowych na towary importowane z Chin zamiast porównania cen eksportowych do cen na wewnętrznym chińskim rynku stosować alternatywne metody¹. Chętnie stosowaną metodą było porównanie eksportowych cen chińskich produktów do cen w analogicznym (reprezentatywnym) państwie trzecim o gospodarce rynkowej². Stosowanie tych alternatywnych metod po grudniu 2016 r. stanowiło naruszenie reguł WTO. Brak wprowadzenia nowych rozwiązań prowadziłby natomiast do konieczności stosowania wobec importu z Chin ogólnych reguł WTO³. Oznaczałoby to konieczność traktowania Chin jako gospodarki rynkowej. W praktyce znacząco ograniczyłoby to możliwości władz unijnych w zatrzymywaniu napływu towarów, które przewagę konkurencyjną wobec rodzimej europejskiej produkcji zawdzięczają nie czynnikom rynkowym, ale interwencji państwa w gospodarkę⁴. Uznanie *expressis verbis* Chin za gospodarkę rynkową i stosowanie wobec chińskiego importu standardowych reguł WTO byłoby akceptacją nieuczciwej konkurencji ze strony chińskich producentów i stwarzałoby poważne zagrożenie dla europejskich przedsiębiorstw⁵.

W maju 2016 r. Parlament Europejski odmówił uznania Chin za gospodarkę rynkową⁶, a Komisja podjęła pracę nad nowymi rozwiązaniami i przedstawiła swoją propozycję w listopadzie 2016 r.⁷ 12 grudnia 2016 r. w związku z brakiem złożenia przez władze UE oświadczenia o uznaniu Chin za gospodarkę rynkową przedstawiciel ChRL w WTO złożył oficjalny wniosek o rozpoczęcie konsultacji z Unią Europejską w sprawie zaprzestania stosowania wobec chińskich eksporterów specjalnych zasad ustalania wartości produktów. Wniosek obejmował również wszelkie zmiany, jakie zostałyby wprowadzone

w dotychczasowych przepisach. Obejmował również wprowadzenie nowych przepisów, które niosłyby podobne niekorzystne skutki dla chińskich eksporterów jak dotychczasowe regulacje. Pekin włączał tym samym w zakres konsultacji również planowane przez władze unijne nowe rozwiązania, które w 2016 r. były na etapie projektów⁸.

Pomimo działań podjętych przez stronę chińską organy unijne pracowały nad nowymi rozwiązaniami prawnymi. Po rocznych konsultacjach i przeprowadzeniu pełnego procesu legislacyjnego w grudniu 2017 r. weszły w życie zmiany, które umożliwiały dalszą ochronę rynku unijnego przed nieuczciwą konkurencją z każdego państwa, w którym działanie mechanizmów rynkowych podlega zniekształceniom wynikającym z polityki władz państwowych⁹. Nowe przepisy unijne pozwalają w wypadku eksportu z takich państw na odejście od zasady porównywania ceny eksportowej do cen i kosztów na rynku krajowym na rzecz porównania jej do stosownych kosztów produkcji i sprzedaży w odpowiednim kraju reprezentatywnym¹⁰ albo do niezniekształconych międzynarodowych cen, kosztów lub wartości odniesienia (benchmark). Ciężar dowodu obciąża eksportera, a nie przedsiębiorstwa unijne. Zagraniczny producent z kraju, dla którego stwierdzono występowanie znacznych zakłóceń rynkowych musi wykazać, że jego ceny i koszty nie podlegają zniekształceniom, natomiast wykazanie, że dana gospodarka podlega znaczącym zakłóceniom spoczywa na Komisji Europejskiej.

Zmianom rozporządzenia towarzyszyła publikacja opracowanego przez Komisję Europejską obszernego sprawozdania poświęconego znaczącym zakłóceniom w chińskiej gospodarce¹¹. Jego celem jest odciążenie przedsiębiorstw, związków przedsiębiorców i innych organizacji składających wnioski o wszczęcie postępowania antydumpingowego od konieczności samodzielnego przeprowadzania dowodu, że w Chinach dochodzi do znaczących zakłóceń mechanizmów rynkowych. Skarżący może wprost korzystać w postępowaniach antydumpingowych z dowodów zawartych w sprawozdaniu, jeśli dotyczą one eksporterów z branż ujętych w sprawozdaniu¹². W sytuacji naruszeń w innych branżach skarżący podmiot może skorzystać z tych dowodów na zasadzie analogicznej wraz z wykorzystaniem informacji z części ogólnej sprawozdania. Jeśli argumentacja wnioskodawcy znajduje oparcie w raporcie lub w innych materiałach wskazujących na zakłócenia rynku chińskiego,

Komisja Europejska stosuje alternatywne metody porównania ceny eksportowej, najczęściej korzystając z cen w analogicznym do Chin państwie, którego jednak gospodarka działa w oparciu o mechanizmy rynkowe oraz preferując państwa, które prezentują wysoki poziom ochrony praw pracowniczych i środowiska. Wprowadzony system daje duże możliwości zarówno dla europejskich przedsiębiorstw jak i organów unijnych do ograniczania wpływu nieuczciwej konkurencji na europejskim rynku.

Przebieg postępowania przed WTO

Pekin doskonale zdaje sobie sprawę, że nie jest w stanie wykazać, iż w chińskiej gospodarce dominują prawa rynkowe i że mechanizmy jej działania są zgodne z duchem reguł obowiązujących w WTO. We wszczętym przeciw Unii Europejskiej postępowaniu władze chińskie opierały się przede wszystkim na zapisach wskazujących na upływ wspomnianego wcześniej 15 letniego okresu przejściowego¹³. Przeprowadzone już w styczniu 2017 r. konsultacje między przedstawicielami UE i ChRL nie dały zdaniem strony chińskiej wystarczająco pozytywnych rezultatów, w związku z czym 9 marca przedstawiciel Chin złożył wniosek o ustanowienie panelu dla rozstrzygnięcia sporu¹⁴. W kwietniu 2017 r. ciało arbitrażowe WTO ustanowiło panel, a 10 lipca w związku z brakiem porozumienia między stronami co do osób arbitrów wskazał ich dyrektor generalny WTO¹⁵. Wiele państw, między innymi Indie, Rosja, Meksyk i Stany Zjednoczone, zastrzegło sobie prawo do udziału w postępowaniu jako strony trzecie¹⁶.

Panel powinien był zakończyć prace w ciągu sześciu miesięcy od daty powołania arbitrów, jednak wydanie orzeczenia było kilkakrotnie przekładane. W grudniu 2017 r. zakończenie prac panelu zostało ustalone na drugą połowę 2018 r. z powodu braku wystarczająco doświadczonych prawników w sekretariacie WTO¹⁷. W listopadzie 2018 r. rozstrzygnięcie ze względu na złożoność zagadnień prawnych objętych postępowaniem zostało przełożone na drugi kwartał 2019 r.¹⁸ W czerwcu br., tuż przed upływem terminu na wydanie orzeczenia, postępowanie zostało zawieszono na wniosek strony chińskiej. Przedstawiciele ChRL złożyli odpowiedni wniosek już w początkach maja, jednak w związku z zastrzeżeniami procedura uległa przedłużeniu. Prace zostały zawieszono na 12 miesięcy i jeśli w tym okresie Chiny nie

podjąć postępowania, procedura zostanie zamknięta¹⁹.

Równolegle do postępowania przeciw UE Chiny rozpoczęły również postępowanie przeciw Stanom Zjednoczonym. W grudniu 2016 Pekin zażądał konsultacji przed WTO w związku z nieuznaniem ich przez Waszyngton za gospodarkę rynkową i utrzymaniem specjalnego traktowania importu z Chin²⁰. W lutym 2017 r. zostały przeprowadzone konsultacje, po których w marcu Departament Handlu USA oświadczył, że zostanie wykonany przegląd statusu Chin jako gospodarki rynkowej. W październiku USA odmówiły przyznania tego statusu Chinom, w związku z czym w listopadzie przedstawiciel ChRL ponownie zażądał przeprowadzenia konsultacji²¹. Chińskie władze, mimo narastających tarć z Waszyngtonem do tej pory nie zażądały powołania panelu a postępowanie formalnie zatrzymało się na dopuszczeniu do udziału w konsultacjach UE, Japonii, Meksyku, Kanady i Australii w grudniu 2017 r.²² Zarówno Waszyngton jak i Pekin traktują postępowania przed WTO w sposób instrumentalny. Zasadnicza część konfliktu na tle gospodarczym rozgrywana jest poza forum WTO i przy pomocy narzędzi, które są odmienne od aprobowanych przez organizację. Przebieg postępowania zależy od rozwoju całokształtu wypadków w konflikcie gospodarczym USA z CHRL. Na przykład w ramach zachęcania Chin do ustępstw USA wnioskowały o zawieszenie postępowania przeciw nim w sprawie ochrony praw własności intelektualnej²³, pomimo tego, że w tym postępowaniu doszło już do ukonstytuowania się panelu²⁴.

Przyczyny wstrzymanie postępowania przez Chiny

Według doniesień mediów (powołujących się na urzędników zaangażowanych w postępowanie) przyczyną chińskiego wniosku miał być niekorzystny dla Pekinu przebieg postępowania. Wnioski oraz orzeczenie panelu miały w zdecydowanej większości negować chińskie stanowisko, w związku z czym chińskie władze wołały złożyć wniosek o zawieszenie postępowania, żeby uniknąć upublicznienia dowodów strony przeciwnej i oceny zasadności chińskiego wniosku²⁵. Potwierdzone tym samym zostały kwietniowe doniesienia o prawdopodobnej chińskiej porażce w postępowaniu i o odmowie uznania przez panel automatycznego uzyskania przez Chiny statusu gospodarki rynkowej po upływie piętnastu

lat od wejścia do WTO²⁶. Wniosek o zawieszenie panelu nie został oficjalnie skomentowany przez strony postępowania i członków panelu. Chiński wniosek oraz przewlekłość postępowania i wskazywanie przez panel na kompleksowość i wysoki poziom skomplikowania zagadnień prawnych mogą jednak wskazywać, że eksperci WTO nie przyjęli formalistycznej, wąskiej literalnej interpretacji zapisów traktatu akcesyjnego, który dawał Chinom duże szanse na sukces²⁷, ale rozpatrywali spór w szerszym kontekście i w duchu reguł przewodnich organizacji.

Możliwe, że na decyzję Pekinu miała również wpływ chęć do zmniejszenia tarć z UE. Chińskie władze zachęcają UE do podjęcia wspólnych działań przeciwko „amerykańskiemu protekcjonizmowi”. Jedną z możliwych płaszczyzn współpracy mogłaby być reforma WTO. Chińskie media blisko związane z KPCh wiązały wniosek Chin o zawieszenie postępowania z dążeniem Pekinu do utrzymania wielostronnego systemu wolnego handlu i efektywnego systemu rozwiązywania sporów oraz związaną z tym koniecznością reformy WTO²⁸. Partyjne media przeciwstawiają jednostronności amerykańskich poczynań dwustronne i wielostronne inicjatywy podejmowane przez UE, jak np. umowa o partnerstwie gospodarczym UE-Japonia czy porozumienie z blokiem Mercosur w sprawie ustanowienia strefy wolnego handlu²⁹. Możliwości współpracy w zakresie reformy WTO są ograniczone ze względu na rozbieżności między stanowiskiem UE³⁰ i Chin³¹. Innymi motywami mogą być: intensyfikacja tarć ze Stanami Zjednoczonymi w pierwszej połowie br.³² i chęć intensyfikacji wymiany gospodarczej z UE jako sposób na osłabienie negatywnych skutków konfliktu handlowego. Bruksela (jak i wiele innych stolic europejskich) jest jednak coraz bardziej sceptyczna wobec pogłębienia współpracy z Chinami bez wymiernych i trwałych koncesji ze strony Pekinu. Wydaje się więc, że o ile te czynniki mogły mieć pewne znaczenie, nie były one decydujące.

Znaczenie zawieszenia postępowania przed WTO dla ochrony rynku unijnego przed nieuczciwym importem z Chin

Zmiany przepisów unijnych grudnia 2017 r. powiązane z możliwością skorzystania z raportu jako wystarczającej podstawy dla uznania gospodarki Chin za podlegającą znacznym

zakłóceniom (wynikającym z działania władz państwowych i partyjnych) znacząco ułatwiają podmiotom z obszaru UE uzyskanie ochrony przed nieuczciwą chińską konkurencją. Jeśli postępowanie przed panelem WTO pozostanie zawieszona, a następnie umorzona, władze unijne będą mogły nadal stosować korzystne dla europejskich producentów rozwiązania jako zgodne z zasadami WTO. Chiny mogą wnioskować o odwieszenie postępowania przed panelem, więc należy mieć na uwadze, że nie jest ono jeszcze formalnie zamknięte. Jeśli Pekin nie zdecyduje się jednak na ponowne podjęcie sporu, będzie to przyznanie przez komunistyczne władze, że zarządzana przez KPCh gospodarka nie funkcjonuje jako rynkowa i zgodnie z duchem zasad, jakie przyświecają WTO.

Władze unijne prowadzą obecnie szereg postępowań wobec produktów importowanych z Chin, w których obliczanie wartości, jaką powinny mieć produkowane w Chinach towary następuje na specjalnych zasadach, dzięki zastosowaniu nowych przepisów w połączeniu ze sprawozdaniem KE. Znaczna ich część jest prowadzonych na wniosek i/lub w interesie polskich producentów. Poniżej zaprezentowana jest lista niektórych prowadzonych obecnie postępowań³³ z uwzględnieniem wnioskodawców, polskich podmiotów, które mogą skorzystać na wprowadzeniu środków ochronnych oraz informacji o zastosowanej dodatkowej metodzie związanej z uznaniem Chin za gospodarkę, w której rynek podlega zakłóceniom³⁴.

Postępowanie R692 dotyczące gwintowanych łączników rur lub przewodów rurowych, odlewanych z żeliwa ciągliwego³⁵

Wnioskodawca: Grupa przedsiębiorstw skupiających 95 proc. unijnej produkcji

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: Odlewnia Żeliwa S.A.

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie – wstępnie Tajlandia

Postępowanie R687 dotyczące ceramicznych zastaw stołowych i naczyń kuchennych³⁶

Wnioskodawca: FEFP – The European Federation of Ceramic Table- and Ornamentalware reprezentujące powyżej 30 proc. unijnej produkcji

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: firma Lubiana

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie – wstępnie Brazylia

Postępowanie R685 dotyczące elektrod wolframowych³⁷

Wnioskodawca: dwóch europejskich producentów reprezentujących całą unijną produkcję

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: nie zostały wymienione w dokumentach

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie oraz nieznieskształcone ceny, koszty i benchmarki międzynarodowe

Postępowanie R688 dotyczące rowerów³⁸

Wnioskodawca: The European Bicycle Manufacturers Association (EBMA)

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: wielu polskich producentów rowerów i części od rowerów, między innymi: Adam, Cossack, Kross, Polska Bikes, Trans-Rower, Zasada

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie – wstępnie Turcja

Postępowanie R693 dotyczące desek do prasowania³⁹

Wnioskodawca: trzech europejskich producentów skupiających ponad 25 proc. unijnej produkcji

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: Rörets Polska Sp. z o.o.

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie – wstępnie Turcja

Postępowanie R697 dotyczące nadtlenosiarczanów (nadsiarczanów)⁴⁰

Wnioskodawca: RheinPerChemie GmbH i United Initiators GmbH reprezentujący 100 proc. unijnej produkcji

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: nie zostały wymienione w dokumentach

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie – wstępnie Turcja

Postępowanie AD652 dotyczące stalowych felg samochodowych⁴¹

Wnioskodawca: Association of European Wheel Manufacturers (EUWA)

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: nie zostały wymienione w dokumentach⁴²

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie – wstępnie Turcja

Postępowanie AD653 antydumpingowe dotyczące materiałów z włókna szklanego tkanych lub zszywanych⁴³

Wnioskodawca: Tech-Fab Europe w imieniu producentów reprezentujących ponad 25 proc. unijnej produkcji

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: nie zostały wymienione w dokumentach

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie – wstępnie Brazylia

Postępowanie R698 dotyczące żelazokrzemu⁴⁴

Wnioskodawca: Euroalliage – stowarzyszenie skupiające producentów reprezentujących ponad 90 proc. unijnej produkcji.

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: Re Alloys (producent) oraz Polska Grupa Górnicza, CMC Zawiercie S.A., PCC Silicium S.A., Cobex Polska Sp. z o.o., STA-Odlewnie Sp. z o.o., Zakłady Urządzeń Przemysłowych ZAM Kęty Sp. z o.o., ZPW Trzuskawica S.A., CELSA Huta Ostrowiec Sp. z o.o. (dostawcy surowców i półproduktów)

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie – wstępnie Republika Południowej Afryki

Postępowania R701 i R702 dotyczące szkła do kolektorów słonecznych⁴⁵

Wnioskodawca: EU Pro Sun Glass skupiający producentów reprezentujących ponad 25 proc. unijnej produkcji

Polskie podmioty, które mogą skorzystać na zastosowaniu środków ochronnych: nie zostały wymienione w dokumentach

Dodatkowa metoda w związku z zakłóceniami rynku w Chinach: reprezentatywne państwo trzecie – wstępnie Turcja

Powyższa lista obejmuje tylko 11 postępowań i nie uwzględnia 56 postępowań zakończonych nałożeniem ostatecznych środków ochronnych, które obowiązują obecnie niezależnie od tego, czy zostały zakończone przed czy po grudniu 2016⁴⁶. Wszystkie podane wartości nie uwzględniają reeksportu do Polski z innych państw UE chińskich towarów, wobec których zastosowano środki ochronne, a które są poddane w mniejszym lub większym stopniu obróbce, montażowi, przepakowaniu i są eksportowane jako wytworzone w UE, a nie w Chinach⁴⁷.

Wnioski

Pekin doskonale zdaje sobie sprawę, że nie jest w stanie wykazać, iż w chińskiej gospodarce dominują prawa rynkowe i mechanizmy jej działania są zgodne z duchem reguł obowiązujących w WTO. Rozwiązania wprowadzone w 2017 r. przez władze unijne ułatwiły ochronę europejskich producentów, w tym polskich. Jeśli władze chińskie nie podejmą ponownie postępowania lub zostanie ono podjęte, a decyzja panelu będzie korzystna dla UE, możliwe, że liczba prowadzonych postępowań i wartość towarów, wobec których zostaną zastosowane środki ochronne na podstawie wprowadzonych w końcu 2017 r. przepisów wzrośnie, a władze unijne będą jeszcze bardziej skłonne do uwzględniania możliwości, jakie one dają.

Szersze niż dotychczas korzystanie przez europejskie przedsiębiorstwa, izby gospodarcze i inne stowarzyszenia przedsiębiorstw oraz inne organizacje z nowych przepisów i ich

stosowanie przez KE zależy jednak od szeregu czynników. Są to aspekty takie jak: (1) polityka władz chińskich w zakresie nieuczciwego wspierania rodzimych producentów, (2) intensywność tarć na tle sporów handlowych między Pekinem z jednej strony a Brukselą, (3) wprowadzanie zmian w zakresie dostępu do rynku chińskiego i (4) zakres ochrony przed chińskim odwetem, jaką będą mogły uzyskać od władz UE i poszczególnych państw europejskie przedsiębiorstwa. Pozytywne dla UE zakończenie postępowania wszczętego przez Chiny może zachęcić organy unijne do wdrożenia podobnych środków wobec innych państw. Wciąż w przygotowaniu jest podobny do wydanego na temat Chin raport dotyczący zakłóceń rynku w Rosji⁴⁸.

Łukasz Sarek – analityk ds. gospodarki Chin w Ośrodku Badań Azji

¹ Część informacji zawartych w tej sekcji pochodzi z: Łukasz Sarek, *Zmiany w instrumentach ochrony rynku unijnego przed nieuczciwą chińską konkurencją*, Biuletyn Ośrodka Badań Azji, Styczeń 2018, http://akademia.mil.pl/download/news/3563-1208-2018_01-BIULETYN-OSRODKA-BADAN-AZJI-STYCZEN-2018.pdf [dostęp: 5.07.2019].

² Wybór państwa odpowiedniego (analogicznego) najczęściej padał na Stany Zjednoczone, Turcję lub Indie. Por. Laura Puccio, *Calculation of Dumping Margins. EU and US rules and practices in light of the debate on China's Market Economy Status*, European Parliamentary Research Service, Maj 2016, [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/583794/EPRS_IDA\(2016\)583794_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/583794/EPRS_IDA(2016)583794_EN.pdf) [dostęp: 5.07.2019]

W postępowaniach prowadzonych przeciw Chinom od 2017 i będących w toku według stanu na dzień 5 lipca 2019 r. korzystano z analogii do Turcji, Brazylii, Afryki Południowej i Tajlandii.

³ To było poddawane w wątpliwość. Por. głosy prawników, którzy dowodzą, że art 15 protokołu przystąpienia Chin do WTO jest wciąż przynajmniej w części w mocy. Por. Donald Clark, *"Market economy status" in China's WTO Protocol of Accession: No, the rule in Article 15(a) didn't disappear after 2016*, The China Collection, 12.12.2017, <http://thechinacollection.org/market-economy-status-chinas-wto-protocol-accession-no-rule-article-15a-didnt-disappear-2016/> [dostęp: 5.07.2019]

⁴ Markus Taube, Christian Schmidkonz, *Assessment of the normative and policy framework governing the Chinese economy and its impact on international competition*, Think!Tank dla AEGIS, 13.08.2015 https://static1.squarespace.com/static/5537b2f4b0e49a1e30c01c/t/55d1966ae4b02198ab303ccb/1439798890849/MES%2BChina%2BStudy_Taube_Full%2BVersion-13August15_F.pdf [dostęp: 5.07.2019]

⁵ *European Parliament resolution of 12 May 2016 on China's market economy status*, Nr 2016/2667(RSP), 12.05.2016, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0223+0+DOC+XML+Vo//EN> [dostęp: 5.07.2019].

Spodziewany wzrost chińskiego importu oznaczałby w efekcie redukcję zatrudnienia. Według różnych szacunków sięgałaby ona w całej Unii od ok. 200 tys. realnie utraconych miejsc pracy do 1,75 mln. Polska była wskazywana jako jedna z gospodarek najbardziej zagrożonych na utratę miejsc pracy z szacowaną liczbą od 20 tys. do 145 tys. Por. przypisy 7-10 w: *Zmiany w instrumentach ochrony rynku unijnego przed nieuczciwą chińską konkurencją...*

⁶ *European Parliament resolution of 12 May 2016 on China's market economy status...*

⁷ *Possible change in the calculation methodology of dumping regarding the People's Republic of China (and other non-market economies)*, European Commission Staff Working Document, Impact Assessment, SWD(2016) 370 final, 9.11.2016,

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0370&from=EN> [dostęp: 5.07.2019].

- ⁸ *European Union – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Request for Consultation by China*, serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS516/1, nr dokumentu: 16-6846, 15.12.2016, https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/DDFDDocuments/233341/q/WT/DS/516-1.pdf [dostęp: 5.07.2019].
- ⁹ *ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2017/2321 z dnia 12 grudnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie (UE) 2016/1036 w sprawie ochrony przed przywozem produktów po cenach dumpingowych z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej oraz rozporządzenie (UE) 2016/1037 w sprawie ochrony przed przywozem towarów subsydiowanych z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R2321&from=EN> [dostęp: 5.07.2019].
- ¹⁰ „Reprezentatywnym”, czyli o podobnym poziomie rozwoju gospodarczego jak kraj wywozu.
- ¹¹ *Commission Staff Working Document on Significant Distortions in the Economy of the People’s Republic of China for the Purpose of the Trade Defence Investigations*, Komisja Europejska, Dokument Nr SWD(2017) 483 final/2, 20.12.2017, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/december/tradoc_156474.pdf [dostęp: 5.07.2019].
Por. również: *How to make an Anti-Dumping Claim. Guide*. Komisja Europejska, 20.12.2017, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/december/tradoc_156473.12.12.17_final.pdf [dostęp: 15.01.2018].
12 M.in. stalowej, produkcji aluminium, chemicznej i ceramicznej.
- ¹³ *European Union – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Request for Consultation by China*, serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS516/1, nr dokumentu: 16-6846...
- ¹⁴ *European Union – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Request for the establishment of a Panel by China*, serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS516/9, nr dokumentu: 17-1430, 10.03.2017 https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/DDFDDocuments/235018/q/WT/DS/516-9.pdf [dostęp: 5.07.2019].
- ¹⁵ *European Union – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Constitution of the Panel Established at the Request of China*, serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS516/10, nr dokumentu: 17-3723, 11.07.2017, https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/DDFDDocuments/238019/q/WT/DS/516-10.pdf [dostęp: 5.07.2019]
- ¹⁶ Pełna lista państw: Arabia Saudyjska, Australia, Bahrajn, Brazylia, Kanada, Kolumbia, Ekwador, Indie, Indonezja, Japonia, Kazachstan, Korea, Meksyk, Norwegia, Rosja, Tajwan, Tadżykistan, Turcja, Stany Zjednoczone i Zjednoczone Emiraty Arabskie.
- ¹⁷ *European Union – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Communication from the Panel*, serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS516/11, nr dokumentu: 17-6786, 11.12.2017, https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/DDFDDocuments/240811/q/WT/DS/516-11.pdf [dostęp: 5.07.2019].
- ¹⁸ *European Union – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Communication from the Panel*, serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS516/12, nr dokumentu: 18-7464, 27.11.2018, https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/DDFDDocuments/249966/q/WT/DS/516-12.pdf [dostęp: 5.07.2019].
- ¹⁹ *European Union – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Communication from the Panel*, serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS516/13, nr dokumentu 19-4098, 17.06.2019, https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/ExportFile.aspx?id=254996&filename=q/WT/DS/516-13.pdf [dostęp: 5.07.2019].
- ²⁰ *United States – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Request for consultations by China.*, serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS515/1, nr dokumentu 16-6845, 15.12.2016, https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/DDFDDocuments/233337/q/WT/DS/515-1.pdf [dostęp: 5.07.2019].
- ²¹ *United States – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Request for consultations by China. Addendum*, serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS515/1/Add.1, nr dokumentu 17-6076, 8.11.2017, https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/DDFDDocuments/240029/q/WT/DS/515-1A1.pdf [dostęp: 5.07.2019].
- ²² *United States – Measures Related to Price Comparison Methodologies. Acceptance by the United States of the Request to Join Consultations*, serwis WTO, 1 sygnatura dokumentu WT/DS515/15, nr dokumentu 17-7034, 8.12.2017, https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/DDFDDocuments/241034/q/WT/DS/515-15.pdf [dostęp: 5.07.2019].
- ²³ *China – Certain Measures Concerning the Protection of Intellectual Property Rights. Communication from the*

Panel. serwis WTO, sygnatura dokumentu WT/DS542/10, nr dokumentu 19-4064, 14.06.2019, https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/DDFDocuments/254947/q/WT/DS/542-10.pdf [dostęp: 5.07.2019].

²⁴ *China – Certain Measures Concerning the Protection...*

²⁵ Tom Miles, *China pulls WTO suit over claim to be a market economy*, Reuters, 17.06.2019, <https://www.reuters.com/article/us-usa-china-wto-eu/china-pulls-wto-suit-over-claim-to-be-a-market-economy-idUSKCN1T10A> [dostęp: 5.07.2019].

²⁶ Bryce Baschuk, *China Loses Market-Economy Trade Case in Win for EU and US*, Sources Say, Bloomberg, 18.04.2019, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-04-18/china-is-said-to-lose-market-economy-trade-case-in-eu-u-s-win> [dostęp: 5.07.2019].

²⁷ Na temat oceny chińskich szans na sukces w postępowaniu przed WTO zob. *Zmiany w instrumentach ochrony rynku unijnego przed nieuczciwą chińską konkurencją...*

²⁸ *Only a sound and fair WTO mechanism can settle disputes reasonably: analyst*, Global Times, 18.06.2019, <http://www.globaltimes.cn/content/1154762.shtml> [dostęp: 5.07.2019].

²⁹ *全球贸易稳定仍需巩固根基 (Stabilność światowego handlu wymaga solidnych podstaw)*, Xinhua, 1.07.2019, http://paper.news.cn/2019-07/01/c_138187193.htm [dostęp: 5.07.2019].

³⁰ Marta Makowska, Marek Wąsiński, *Unia Europejska wobec reformy WTO – starania o przetrwanie organizacji*, Biuletyn PISM, Nr 62 (1810), Warszawa, 17 maja 2019.

³¹ Damian Wnukowski, *Chiny wobec reformy WTO – ochrona chińskiego modelu rozwoju*, Biuletyn PISM, Nr 60 (1808), Warszawa, 15 maja 2019.

³² Jakub Jakóbcowski, *Impas w negocjacjach handlowych USA – Chiny: wojna celna i sankcje technologiczne*, OSW, 28.05.2019, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2019-05-28/impas-w-negocjacjach-handlowych-usa-chiny-wojna-celna-i#_ftn1 [dostęp: 5.07.2019].

³³ Zaprezentowane zostały postępowania, które są obecnie otwarte i w których nie nałożone zostały ostateczne środki ochronne. Nie uwzględniono toczących się postępowań, których przedmiotem nie jest nałożenie środków ostatecznych a dotyczących innych zagadnień jak np. refundacje.

³⁴ Na tej liście nie umieszczono postępowania o ochronę europejskiego rynku stali zob. *Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/159 z dnia 31 stycznia 2019 r. nakładające ostateczne środki ochronne w odniesieniu do przywozu niektórych wyrobów ze stali*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L31/27 z dnia 1.02.2019, http://trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2398&init=2398 [dostęp: 5.07.2019].

To postępowanie jest prowadzone na innych zasadach niż postępowania antydumpingowe i przeciwko nielegalnym subsydiom. Nie jest tu istotna wartość towarów oraz sposób kształtowania się cen eksportowych, tylko zagrożenie, jakie import stanowi dla europejskich producentów.

³⁵ *Executive Summary: Petition for an expiry review of regulation (EU) No. 430/2013 of 13 May 2013 imposing a definitive anti dumping duty and collecting definitively the provisional duty imposed on imports of threaded tube or pipe cast fittings of malleable cast iron, originating in the People's Republic of China and Thailand*, serwis Komisji Europejskiej, 8.05.2018,

http://trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2348&init=1843&publication=2398&action=readfile [dostęp: 5.07.2019] oraz *Komisja Europejska. Zawiadomienie o wszczęciu przeglądu wygaśnięcia środków antydumpingowych mających zastosowanie do przywozu gwintowanych łączników rur lub przewodów rurowych, odlewanych z żeliwa ciągliwego, pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej i Tajlandii*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C162/11, poz. 2018/C 162/03, z dnia 8.05.2018, serwis Komisji Europejskiej, 8.05.2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2018:162:FULL&from=EN> [dostęp: 5.07.2019].

³⁶ *Executive Summary of the application before the European Commission of the Definitive Anti-dumping Duty Imposed on Imports in the European Union of Ceramic Tableware and Kitchenware Originating in the People's Republic of China*, serwis Komisji Europejskiej, 15.05.2019, [id=2337&init=1844&publication=2663&action=readfile](http://trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2337&init=1844&publication=2663&action=readfile) [dostęp: 5.07.2019] oraz *Commission Implementing Regulation (EU) 2019/1198 of 12 July 2019 imposing a definitive anti-dumping duty on imports of ceramic tableware and kitchenware originating in the People's Republic of China following an expiry review pursuant to Article 11(2) of Regulation (EU) No 2016/1036*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L189/8, z dnia 15.07.2019,

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1198&from=EN> [dostęp: 5.07.2019].

³⁷ *Executive Summary of the Certain Tungsten Electrodes originating in the People's Republic of China. Application under Article 11(2) of the Basic Regulation for the initiation of an expiry review*, serwis Komisji Europejskiej, 31.05.2018, trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2336&init=355&publication=2409&action=readfile [dostęp: 5.07.2019].

Notice of initiation of an expiry review of the anti-dumping measures applicable to imports of tungsten electrodes originating in the People's Republic of China, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C186/13, 2018/C 186/07 z dnia 31.05.2018

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2018_186_R_0007&from=EN [dostęp: 5.07.2019].

³⁸ *Executive Summary of the Expiry review request under Article 11 of Regulation 2016/1036 concerning bicycles from China*, serwis Komisji Europejskiej, 4.06.2018, trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2339&init=1532&publication=2415&action=readfile [dostęp: 5.07.2019]

oraz *Notice of initiation of an expiry review of the anti-dumping measures applicable to imports of bicycles originating in the People's Republic of China*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C 189/18, 2018/C 189/05, z dnia 4.06.2018,

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0604(01)&from=EN) [dostęp: 5.07.2019].

³⁹ *Executive Summary of the Request for an expiry review of the anti-dumping duties on imports of ironing boards from the People's Republic of China*, serwis Komisji Europejskiej, 19.07.2018 trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2359&init=1525&publication=2432&action=readfile [dostęp: 5.07.2019]

oraz *Notice of initiation of an expiry review of the anti-dumping measures applicable to imports of ironing boards originating in the People's Republic of China*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 253/30, 2018/C 253/09 z dnia 19.07.2018,

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2018_253_R_0009&from=EN [dostęp: 5.07.2019].

⁴⁰ *Notice of initiation of an expiry review of the anti-dumping measures applicable to imports of peroxosulphates (persulphates) originating in the People's Republic of China*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C 454/7, poz. 2018/C 454/06 z dnia 17.12.2018,

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2018_454_R_0006&from=EN [dostęp: 5.07.2019].

⁴¹ *Executive Summary Of The Anti-Dumping Compliant Concerning Imports Of Certain Steel Road Wheels Originating in China*, serwis Komisji Europejskiej, 15.02.2019, http://trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2383&init=2383&publication=2542&action=readfile [dostęp: 5.07.2019]

oraz *Notice of initiation of an anti-dumping proceeding concerning imports of steel road wheels originating in the People's Republic of China*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C 60/19, poz. 2019/C 60/07 z dnia 15.02.2019, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2019_060_R_0007&from=EN [dostęp: 5.07.2019].

⁴² Przedsiębiorstwa z Polski nie są wskazane jako członkowie EUWA.

Por. serwis EUWA: <https://www.euwa.org/members-type/company-members/> [dostęp: 5.07.2019].

⁴³ *Executive Summary of the Complaint under Article 5 of Regulation 2016/1036 concerning continuous filament glass fibre fabrics from China and Egypt*, serwis Komisji Europejskiej, 21.02.2019, trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2385&init=2385&publication=2553&action=readfile [dostęp: 5.07.2019]

oraz *Notice of initiation of an anti-dumping proceeding concerning imports of certain woven and/or stitched glass fibre fabrics originating in the People's Republic of China and Egypt*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C 68/29, poz. 2019/C 68/09, z dnia 21.02.2019, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2019_068_R_0009&from=EN [dostęp: 5.07.2019].

⁴⁴ *AD FeSi Request Concerning Imports Of Ferro -Silicon Originating In The PR China And Russia*, serwis Komisji Europejskiej, 2.04.2019, trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2382&init=412&publication=2581&action=readfile

[dostęp: 5.07.2019]

oraz *Notice of initiation of an expiry review of the anti-dumping measures applicable to imports of ferro-silicon originating in Russia and the People's Republic of China*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C 123/9, poz. 2019/C 123/13, z dnia 2.04.2019,

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2019_123_R_0013&from=EN, [dostęp: 5.07.2019].

⁴⁵ *Executive Summary of the Anti-Dumping Expiry Review Request Concerning Anti-dumping Measures Applied to Imported Solar Glass from China*, serwis Komisji Europejskiej 14.05.2019,

trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2393&init=1950&publication=2650&action=readfile

[dostęp: 5.07.2019].

Executive Summary of the Anti-Subsidy Measures Applied to Imported Solar Glass from China, serwis Komisji Europejskiej, 14.05.2019,

trade.ec.europa.eu/tdi/case_history.cfm?id=2394&init=1965&publication=2648&action=readfile [dostęp: 5.07.2019],

Notice of initiation of an expiry review of the anti-dumping measures applicable to imports of solar glass originating in the People's Republic of China, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C165/6, poz. 2019/C 165/06, z dnia 14.05.2019,

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2019_165_R_0006&from=EN [dostęp: 5.07.2019],

Notice of initiation of an expiry review of the countervailing measures applicable to imports of solar glass originating in the People's Republic of China, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C 165/22, poz. (2019/C 165/07, z dnia 14.05.2019,

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2019_165_R_0007&from=EN [dostęp: 5.07.2019].

⁴⁶ W tym 52 postępowania, które na chwilę oddania tekstu były zamknięte oraz 4 postępowania w których nałożone zostały ostateczne obowiązujące środki ochrony, ale postępowania są z różnych powodów w toku, np. zgłoszenie nowego eksportera itp.

⁴⁷ Łukasz Sarek, *Polsko-chińskie stosunki gospodarcze w 2017 roku w ujęciu porównawczym*, Raport Ośrodka Badań Azji, Lipiec 2018, Warszawa,

http://akademia.mil.pl/download/news/3536-1197-2018_08_RAPORT_Wspolpraca-gospodarcza-Polski-i-Chin-2017.pdf [dostęp: 5.07.2019],

⁴⁸ *37th Annual Report from the Commission to the Council and the European Parliament on the EU's Anti-Dumping, Anti-Subsidy and Safeguard activities and the Use of trade defence instruments by Third Countries targeting the EU in 2018*, serwis Parlamentu Europejskiego, 27.03.2019,

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/AUTRES_INSTITUTIONS/COMM/COM/2019/04_01/COM_COM20190158_EN.pdf [dostęp: 5.07.2019].